

5-16 DE JULIOL: FESTES DE LA MARE DE DÉU DEL CARME

-ENTRE LA TRADICIÓ, LA RELIGIOSITAT I LA PARTICIPACIÓ POPULAR-

---

Barca guarnida amb flors al port de Maó a Menorca [1920-1930].

Autor/s: Ramon Claret/Joan Bert.

[ANC1-64-N-954](#)

Descripció

Fotografia on hi veiem una barca guarnida amb flors al port de Maó als anys 20. Transporta gent jove endiumenjada. Presumiblement, forma part de les processons de barques que se celebren en aquesta població en motiu de la festa de la Mare de Déu del Carme el 15 de juliol.

Interès del document

La imatge ens relaciona amb una festa tradicional i popular que se celebra a l'estiu, entre el 5 i el 16 de juliol, a diferents poblacions costaneres dels Països Catalans. És una tradició lligada a pescadors i oficis del mar, generalment organitzada per confraries. Les celebracions acostumen a constar d'una processó de barques

engalanades que segueixen una imatge de la Mare de Déu del Carme, patrona dels mariners, d'actes i oficis religiosos, ofrenes florals als morts en el mar i altres activitats com balls i concerts. És una mostra d'una tradició festiva relacionada amb l'associacionisme popular.

Context

És una festivitat popular que ha perdurat al llarg del temps amb poques modificacions. Al ser una festivitat religiosa, no s'ha vist sotmesa a les restriccions a les que se sotmetien altres mostres de cultura popular, especialment en períodes de governs reaccionaris i centralistes com van ser la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) i el Franquisme (1939-1978).

En els arxius podem resseguir com han anat evolucionant les festes tradicionals i populars, enteses com a actes col·lectius que es produeixen en espais públics i que impliquen una participació activa. Són un mitjà a través del qual els sectors populars poden ocupar l'espai públic i fer-se visibles. Reflecteixen diferents aspectes de la societat, des de l'organització social, la religiositat, els oficis, usos i costums locals...

Les festes de la mare de Déu del Carme tenen tradició als Països Catalans, principalment a poblacions costaneres, encara que també es feien celebracions al barri del Carme de Reus i d'Olot, així com a poblacions de l'alta muntanya lleidatana. Se celebra entre el 5 i el 16 de juliol, una època de feina intensa pels pescadors i, al camp, de feines relativament relaxades, com eren les de garbejar i batre. El folklorista Joan Amades recull processons marítimes a poblacions com Sitges, en les que concorrien gran nombre de barques adornades amb fulles i flors. A barri del Raval de Barcelona, s'hi feia la fira més important de l'estiu, i hom podia trobar-hi herbes aromàtiques, flors, lledons pels infants i ventalls per fadrins i fadrines. A les fires de València s'hi trobaven les primeres peces de fruita de la temporada, panotxes i flors.

En les processons de la Mare de Déu del Carme, el que podem observar és l'herència de festes organitzades per corporacions d'origen medieval, com eren les confraries i els gremis d'ofici. Si bé els dos termes sovint són usats com a sinònims, podem matissar-los. Els gremis eren agrupacions dels membres d'un ofici -o d'oficis relacionats- per controlar la producció i defensar els drets i prerrogatives dels seus integrants. Quedaven sota la protecció d'algun sant patró o patrona i tenien festivitats i devocions pròpies. Reflectien la societat corporativa, estamental i religiosa d'època medieval i moderna. Les confraries eren agrupacions centrades en aspectes relacionats amb alguna devoció. Hom podia ser membre obligat d'una corporació o gremi per l'ofici que exercia però no ser un confrare i, a l'inversa, un confrare de determinada devoció podia no ser membre de cap gremi o corporació d'ofici.

Pel que fa la simbologia cristiana, a més de ser una herència d'una religiositat omnipresent en la vida quotidiana de les persones, hauríem de considerar el seu ús des de la perspectiva de ser un llenguatge comú compartit i comprensible per tota la societat i, també, com un recurs legitimador de l'esmentada participació, ocupació de l'espai i visualització dels sectors populars.

Qüestions:

- Observeu la imatge, emprant com a guia de l'observació la [fitxa](#) (nivell bàsic: fitxa 4: *Extracció de la informació. Interrogació de les fonts*; nivell avançat: totes les fitxes)
- Coneixeu altres festivitats amb característiques similars (tradicionals, populars, religioses...)? Busqueu-ne:
  - els orígens (relacionat-los en el context històric)
  - la seva evolució (relacionant-la en els diferents contextos històrics)
  - les característiques actuals, en el cas de seguir-se celebrant.

Per continuar indagant

- Podeu realitzar una cerca a [Arxius en línia](#), cerca avançada, i posant com a criteri de cerca en el camp Títol o en el camp Descripció: "*processó*". Us sortiran diferents documents, entre els quals destaquen estampes de diferents processons, sobretot de Setmana Santa i del Corpus. Tenen especial interès les del Corpus, on hi podreu observar com també hi desfilaven els gremis de la ciutat (per exemple, al document ANC1-160-N-13).
- Una recopilació clàssica de les festivitats tradicionals i populars als Països Catalans al *Costumari Català* de Joan Amades. Per les festes de la Mare de Déu del Carme, mireu: Amades, J., *Costumari Català. El curs de l'any, vol. IV: Estiu*. Barcelona: ed. Salvat, 1982, pp. 504-538.
- Al següent enllaç, podeu trobar una recopilació de les festes tradicionals que se segueixen celebrant als Països Catalans <http://www.festes.org/index.php>
- Per aproximar-se a la cultura dels oficis –festivitats incloses- a la Barcelona de principis del segle XIX, quan s'iniciava el procés d'industrialització, veure Romero Marin, J., *La construcción de la cultura del oficio durante la industrialización. Barcelona, 1814-1860*. Barcelona: Icaria editorial, 2005.